

หลักสูตรการประกอบอาชีพการทำผ้ามัดหมี่ จำนวน 30 ชั่วโมง ศูนย์การศึกษาอนุกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองบุรีรัมย์

ความเป็นมา

การจัดการศึกษาอาชีพในปัจจุบันมีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นการพัฒนาประชากรของประเทศให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นการแก้ปัญหาการว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชุมชน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์ 2555 ภายใต้กรอบเวลา 2 ปี ที่จะพัฒนา 5 ศักยภาพของพื้นที่ใน 5 กลุ่มอาชีพใหม่ ให้สามารถแข่งขันได้ใน 5 ภูมิภาคหลักของโลก “รู้เขา รู้เรา เท่าทัน เพื่อแข่งขันได้ในเวทีโลก” ตลอดจนกำหนดภารกิจที่จะยกระดับการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถ ให้ประชาชนได้มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ ที่มั่นคง โดยเน้นการบูรณาการให้สอดคล้องกับ ศักยภาพด้านต่าง ๆ มุ่งพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและการมีงานทำอย่างมีคุณภาพ ทั้งถึงและเท่าเทียมกัน ประชาชนมีรายได้มั่นคง มั่งคั่งและมีงานทำอย่างยั่งยืน มีความสามารถเชิงการแข่งขันทั้งในระดับภูมิภาค อาเซียนและระดับสากล ซึ่งจะเป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในรูปแบบใหม่ที่สร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ สภาพสังคมในปัจจุบันมนุษย์เราได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ทรัพยากรมีน้อยลง จึงมีความจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีความคุ้มค่ายิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการประกอบอาชีพด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ประโยชน์จากการประกอบอาชีพให้มีความคุ้มค่ายิ่งขึ้นอาชีพการทำผ้ามัดหมี่ จึงเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่จะเป็นทางเลือกในการสร้างรายได้และการมีงานทำอย่างยั่งยืนของประชาชน

หลักการของหลักสูตร

การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนา อาชีพเพื่อการมีงานทำ กำหนดหลักการไว้ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่เน้นการบูรณาการให้สอดคล้องกับศักยภาพด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ ตามลักษณะภูมิอากาศ ศักยภาพภูมิประเทศและทำเลที่ตั้งของแต่ละประเทศ ศักยภาพของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่และศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่
2. มุ่งพัฒนาคนไทยให้ได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและการมีงานทำอย่างมีคุณภาพทั้งถึงและเท่าเทียมกัน สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง และเป็นบุคคลที่มีวินัยเตรียมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม
3. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย
4. เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประกอบอาชีพให้เกิดรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอาชีพส่งเสริมให้มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เข้าสู่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จุดหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจ เทคนิคการทำผ้ามัดหมี่ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถออกแบบการมัดลาย การย้อมสี ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
3. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ
4. เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมการทำผ้ามัดหมี่

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน

1. ผู้ที่ไม่มีอาชีพ
2. ผู้มีอาชีพและต้องการพัฒนาอาชีพ
3. ควรเป็นผู้มีใจรักในการทอผ้าและมีความอดทน

ระยะเวลา 30 ชั่วโมง

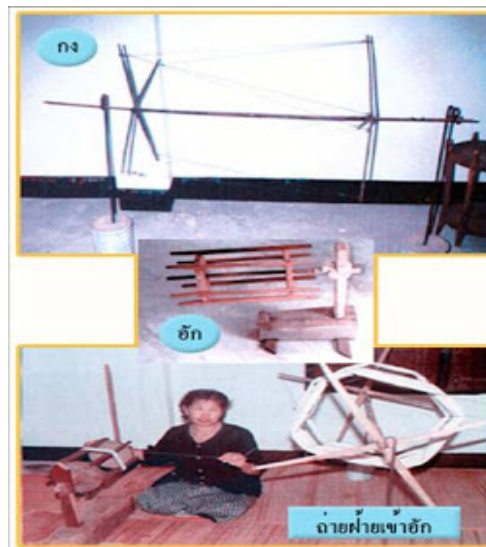
ทฤษฎี 10 ชั่วโมง ปฏิบัติ 20 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตร

เรื่อง	จุดประสงค์	เนื้อหา	การจัดการกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
				ปฏิบัติ	ทฤษฎี
การทำผ้า มัดหมี่	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ เทคนิคการทำผ้ามัดหมี่ สามารถนำไปใช้ในการ ประกอบอาชีพได้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ ออกแบบการมัดลาย การ ย้อมสี ที่สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาด 3. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นและอาชีพ ดั้งเดิมของบรรพบุรุษ 4. เพื่อเป็นการสืบสาน วัฒนธรรมการทำผ้ามัดหมี่ 	<p>เนื้อหา</p> <p>ประวัติความเป็นมา</p> <p>การทำผ้ามัดหมี่เป็นศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองชนิดหนึ่งนิยมทำกันมาช้านาน ในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยและบางจังหวัดในภาค กลาง ชาวบ้านจะใช้เวลาว่างจากการทำนาและการเก็บเกี่ยวมาทอผ้าไว้ใช้ ในครัวเรือน หรือทอผ้าเอาไว้ใช้ในงานประเพณีต่างๆ ลวดลายส่วนใหญ่มา จากอิทธิพลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว การทำผ้ามัดหมี่ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือชิ้นส่วนใหญ่นิยมทำด้วยไหมศิลปะการทำผ้ามัดหมี่นั้น</p>	<p>1.ช่องทางประกอบการอาชีพ การทำผ้ามัดหมี่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ความสำคัญของการ ประกอบอาชีพการทำผ้ามัดหมี่ 1.2 ความเป็นไปได้ในการ ประกอบอาชีพการทำผ้ามัดหมี่ <ol style="list-style-type: none"> 1.2.1 การวางแผนและ บริหารจัดการ 1.2.2 แหล่งเงินทุนและการ จัดหาเงินทุน 1.2.3 ความต้องการของ ตลาด 1.2.4 ช่องทางการจัด จำหน่าย 1.3 ศึกษาความรู้จากแหล่ง เรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง <ol style="list-style-type: none"> 1.3.1 ศูนย์อนุรักษ์ผ้าไหม 1.3.2 สถานประกอบการ เกี่ยวกับการทอผ้า 	20	10

ทำได้โดยการมัดข้อมเส้นไหมให้เกิดสีและลวดลายก่อนแล้วจึงนำไปเรียงทอ บนที่ออกมาเป็นผืนผ้าวัฒนธรรมการทำผ้ามัดหมี่ของไทยนั้นนิยมทำกันที่ ไหมเส้นพุ่งเท่านั้นลักษณะเฉพาะของผ้ามัดหมี่ อยู่ที่รอยซึมของสีที่วิ่งไปตามบริเวณของลวดลายที่ถูกมัด ถึงแม้จะใช้ความแม่นยำในการทอมากเพียงไร ก็จะทำให้เกิดลักษณะความเหลื่อมล้ำของสีบนเส้นไหมให้เห็นต่างไปจาก ผ้าทอชนิดอื่นๆ นับเป็นเอกลักษณ์ของผ้าไหมมัดหมี่โดยแท้ผ้ามัดหมี่แต่ละชิ้นนั้นมักไม่มีการซ้ำกัน ถึงแม้ว่าจะมีสีสันทอเดิมวางไว้เป็นตัวอย่างก็ตาม ทั้งนี้เพราะว่าทุกขั้นตอนของการประดิษฐ์ ล้วนเกิดจากน้ำมือและ น้ำพักน้ำแรงของคนทั้งสิ้น ความมีเสน่ห์ของผ้าไหมมัดหมี่ในแต่ละชิ้นก็คือ “ความเป็นชิ้นเดียวในโลก” นั้นเอง จึงนับว่าเป็นงานศิลปะอัน ทรงคุณค่ายิ่ง

วิธีการมัดหมี่

- 1.3.3 ร้านค้าหรือตัวแทนในการจำหน่ายผลผลิต
- 1.3.4 เครือข่ายกลุ่มทอผ้า
- 1.4 การตัดสินใจในการเลือกอาชีพ
 - 1.4.1 ความต้องการของตลาด
 - 1.4.2 สถานประกอบการ เครือข่าย กลุ่ม องค์กร ที่ประสบผลสำเร็จ

		<p style="text-align: center;">การมัดหมี่</p> <p>การมัดหมี่ เป็นการทาลวดลายของผืนผ้า โดยการใช้วัสดุกันน้ำมัดกลุ่มเส้นฝ้ายเป็นลวดลายตามต้องการ ก่อนนำฝ้ายย้อมน้ำสี เมื่อแก้วัสดุกันน้ำออกจึงเกิดสีแตกต่างกัน ถ้าต้องการเพียง 2 สี จะแก้วัสดุมัดฝ้ายเพียงครั้งเดียว หากต้องการหลายสีจะมีการแก้มัดวัสดุหลายครั้ง ก่อนมัดหมี่ต้องคั้นหมี่ก่อน โดยการนำเส้นฝ้ายพันรอบหลักหมี่ 1 คู่ นับจำนวนเส้นฝ้ายให้สัมพันธ์กับลายหมี่ที่จะมัด จากนั้นจึงทำการมัดหมี่กลุ่มเส้นฝ้ายในหลักหมี่ ตามลวดลายหมี่ที่ต้องการ เมื่อถอดฝ้ายมัดหมี่ออกจากหลักหมี่นำไปย้อมสี บิดให้หมาดแล้วจึงแก้ป้อมมัดหมี่ออก ทำให้เกิดลวดลายตรงที่แก้ป้อออก นำฝ้ายที่แก้ป้อมมัดแล้วนี้ไปพันรอบหลอดไม้ไผ่เรียกว่า การปั่นหลอด ร้อยหลอดฝ้ายตามลำดับก่อน-หลัง เก็บไว้อย่างดีระวังไม่ให้ถูกรบกวนจนเชือกร้อยขาด ฝ้ายมัดหมี่ในหลอดฝ้ายใช้เป็นเส้นพุ่งในการทอ</p> <p style="text-align: center;">การคั้นหมี่</p> <p>เส้นฝ้ายมีไขฉาบโดยธรรมชาติ ก่อนนำมาใช้ต้องชุบน้ำให้เปียกทั่วอณูของเส้นฝ้าย โดยชุบน้ำแล้วทุบด้วยท่อนไม้ผิวเรียบ เรียกว่า การฆ่าฝ้าย ก่อนจะชุบฝ้ายหมาดน้ำในน้ำแป้งและตากให้แห้ง คล้องฝ้ายใส่กงแล้วถ่างเส้นฝ้ายไปพันรอบอักษ ตังอักษถ่างเส้นฝ้ายพันรอบหลักหมี่ ซึ่งมีความกว้างสัมพันธ์กับความกว้างของพิมพ์ที่ใช้ทอผ้า นับจำนวนเส้นฝ้ายให้เป็นหมวดหมู่ แต่ละหมู่มีจำนวนเส้นฝ้ายสัมพันธ์กับลายหมี่ มัดหมวดหมู่ฝ้ายด้วยเชือก</p>			
--	--	---	--	--	--

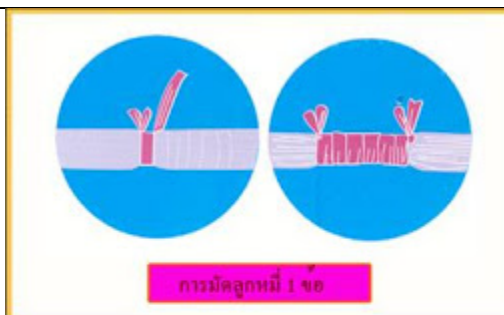
ฟาง

รูปการคั่นหมี่

วิธีการคั่นหมี่

1. เอาฝ้ายที่เตรียมมาแล้วมัดหลักหมี่ด้านล่างก่อน แล้วพันรอบหลักหมี่ไปเรื่อยๆ เรียกว่า การก่อหมี่
2. การคั่นหมี่จะต้องคั่นจากล่างขึ้นบน หรือบนลงล่างจนกว่าจะครบจำนวนรอบที่ต้องการ ภาษาท้องถิ่นเรียกแต่ละจำนวนว่าลูกหรือลำ ถ้าก่อหมี่ผูก ฝ้ายด้านขวา ก็ต้องวนซ้ายมาขวาทุกครั้ง
3. ควรผูกฝ้ายไว้ทุกลูกด้วยสายแนน เพื่อไม่ให้หมี่พันกัน หรือหลุดออกจากกัน

การมัดลูกหมี่ 1 ข้อ

การมัดหมี่กนกบอล

วิธีการมัดหมี่

1. มัดกลุ่มฝ้ายแต่ละลูกหมี่ด้วยเชือกฟาง จนครบหลักหมี่ ทำเป็นเชิงผ้า
2. การเริ่มต้นลายมัดหมี่ อาจมัดจากด้านบนไล่เรียงลงข้างล่าง หรือมัดข้างล่างก่อนจึงไล่เรียงขึ้นข้างบน บางคนอาจเริ่มมัดจากตรงกลางก่อน จึงขยายออกไปเต็มหลักหมี่
3. เริ่มมัดปลายเชือกด้านหนึ่งกับลูกหมี่ก่อน จึงพันอีกปลายหนึ่งซ้อนทับกันให้แน่นเพื่อไม่ให้สีย้อมซึมเข้าข้อหมี่ เมื่อพันทับกันไปจนได้ความยาวตามลายหมี่แล้ว มัดปลายเชือกกับลูกหมี่ให้แน่นเช่นกัน โดยเหลือปลายเชือกไว้ เมื่อเวลาแกะปอมัดจะทำได้ง่าย
4. เอาเชือกเส้นหนึ่งสอดเข้าไปในช่องหลักหมี่ข้างใดข้างหนึ่ง ผูกกลุ่มฝ้ายไว้เป็นวงไม่ให้หมี่ที่มัดลวดลายแล้วหลุดออกจากกัน และใช้เป็นหูหิ้วสำหรับ

จับเวลาซ่อม ถอดฝ้ายมัดหมี่ออกจากหลักหมี่ หลังจากนั้น เราก็จะนำไป
ย้อมคราม เมื่อย้อมครามเสร็จก็จะนำมาแก้ปอมัดหมี่

การแก้ปอมัดหมี่

หมี่ที่มัดเสร็จเรียบร้อยและถอดออกจากหลักหมี่แล้วนำไปแช่น้ำให้เปียก
บิดให้หมาด นำไปย้อมสีคราม ล้างสีให้สะอาด จึงนำมาแก้ปอมัดหมี่ พาด
ราวกระดูกให้เรียงเส้น ผึ่งให้แห้งได้ฝ้ายมัดหมี่

การปั่นหลอด

นำฝ้ายมัดหมี่คล้องใส่กงซึ่งวางอยู่ระหว่างตีนกง 1 คู่ หมุนกงคล้ายฝ้ายออกจากกงพันเข้าหลอดไม้ไผ่เล็กๆ ที่เสียบแน่นอยู่กับเหล็กไนของหลา ความยาวของหลอดไผ่สัมพันธ์กับกระสวยทอผ้า เมื่อหมุนกงล้อไม้ไผ่ของหลา เหล็กไนและหลอดจะหมุนเอาเส้นฝ้ายจากกงพันรอบแกนหลอดไม้ไผ่ให้ได้จำนวนเส้นฝ้ายพอเหมาะกับขนาดร่องกระสวยทอผ้า

การร้อยฝ้าย

ร้อยหลอดฝ้ายที่ปั่นแล้วตามลำดับก่อนหลังหากร้อยหลอดผิดลำดับหรือเชือกร้อยหลอดขาดทำให้ลำดับฝ้ายผิดไปจะไม่สามารถทอเป็นลวดลายตามความต้องการได้

สื่อการเรียนรู้

1. สื่อเอกสาร
2. เอกสารประกอบการเรียนรู้
3. ใบงาน
4. ใบความรู้
5. ภูมิปัญญา
6. สถานประกอบ

การวัดและประเมินผล

1. การประเมินความรู้ภาคทฤษฎีระหว่างเรียนและจบหลักสูตร
2. การประเมินผลงานการปฏิบัติระหว่างเรียนความสำเร็จของการปฏิบัติและจบหลักสูตร

การจบหลักสูตร

1. มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2. มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
3. มีผลงานที่มีคุณภาพจึงจะได้รับวุฒิบัตร

เอกสารหลักฐานการศึกษา

1. หลักฐานการประเมินผล
2. ทะเบียนคุมวุฒิบัตร
3. วุฒิบัตรออกโดยสถานศึกษา